

**EIROPAS KONVENCIJA
ARHEOLOĢISKĀ MANTOJUMA AIZSARDZĪBAI**

pārstrādāta

Valeta, 1992. gada 16. janvāris

Eiropas līgumu sērija / 143

*European Convention
on the Protection of the Archeological Heritage (revised)*

Preambula

Apakšā parakstījušās Eiropas Padomes Dalībvalstis un citas valstis, kas apņemas ievērot Eiropas Kultūras konvenciju,

- Uzskatot, ka Eiropas Padomes mērķis ir panākt lielāku vienotību tās Dalībvalstu starpā, lai nodrošinātu un realizētu ideālus un principus, kas ir to kopējais mantojums;
- Saskaņā ar Eiropas Kultūras konvenciju (parakstīta Parīzē, 1954. gada 19. decembrī), sevišķi tās 1. un 5. pantu;
- Saskaņā ar Konvenciju Eiropas arhitektūras mantojuma aizsardzībai (parakstīta Granādā, 1985. gada 3. oktobrī);
- Saskaņā ar Eiropas Konvenciju par kultūras vērtību postīšanu (parakstīta Delfos, 1985. gada 23. jūnijā);
- Saskaņā ar Parlamentārās asamblejas rekomendācijām attiecībā uz arheoloģiju un sevišķi uz Rekomendācijām 848 (1978), 921 (1981) un 1072 (1988);
- Saskaņā ar Rekomendāciju N° R (89) 5 par arheoloģiskā mantojuma aizsardzību un tā nozīmes novērtēšanu, plānojot pilsētu un lauku apdzīvoto vietu attīstību;
- Atgādinot, ka arheoloģiskais mantojums ir būtiski svarīgs cilvēces vēstures izzināšanā;
- Atzīstot, ka Eiropas arheoloģiskais mantojums, kas ir senas vēstures liecība, ir nopietni apdraudēts un iet bojā sakarā ar to, ka aizvien pieaug teritorijas attīstības plānu daudzums, pastāv dabiskais risks, notiek slepeni un nezinātniski izrakumi un sabiedrība nav pietiekami apzinīga;
- Apgalvojot, ka ir svarīgi ieviest pienācīgus administratīvās un zinātniskās uzraudzības pasākumus gadījumos, kad tādi vēl nepastāv, un ka vajadzībai aizsargāt arheoloģisko mantojumu jāatspoguļojas pilsētu un lauku plānošanas un kultūras attīstības politikā;
- Uzsverot, ka atbildība par arheoloģiskā mantojuma aizsardzību jāuzņemas ne tikai valstij, uz kuru tas tieši attiecas, bet arī visām citām Eiropas valstīm, un ka mērķis ir samazināt postījumus un veicināt saglabāšanu, organizējot ekspertu un pieredzes apmaiņu;
- Atzīmējot nepieciešamību pilnveidot tos principus, kas izvirzīti Eiropas Konvencijā arheoloģiskā mantojuma aizsardzībai, kura parakstīta Londonā 1969. gada 6. maijā Eiropas valstu plānošanas politikas attīstības rezultātā,

Vienojās par sekojošo:

Arheoloģiskā mantojuma definīcija

1. pants

1 Šīs (pārstrādātās) Konvencijas mērķis ir aizsargāt arheoloģisko mantojumu kā Eiropas kolektīvās atmiņas avotu un vēsturisku un zinātnisku pētījumu līdzekli.

2 Augstākminētā mērķa dēļ par arheoloģiskā mantojuma elementiem jāuzskata visas atliekas, priekšmeti un citas cilvēces pagātnes pēdas:

iii kuru saglabāšana un izpēte palīdz izsekot cilvēces vēsturei un tās attiecībām ar dabisko vidi;

iv par kurām galvenā informācija tiek iegūta arheoloģiskos izrakumos vai atklājumos, vai lietojot citas zinātniski-pētnieciskas metodes cilvēces vēstures un ar to saistītās vides pētniecībai, un

v kuras atrodas Dalībvalstu jurisdikcijā.

6 Arheoloģiskais mantojums ietver konstrukcijas, ēkas, ēku grupas, labiekārtotas teritorijas, pārvietojamus objektus, cita veida pieminekļus, kā arī to kontekstu gan sauszemē, gan zem ūdens.

2. pants

Katra Dalībvalsts apņemas radīt ar tai pieejamiem līdzekļiem likumu sistēmu, lai aizsargātu arheoloģisko mantojumu, nodrošinot:

i arheoloģiskā mantojuma inventarizāciju un aizsargājamo pieminekļu un teritoriju raksturojuma izstrādāšanu;

ii arheoloģisko rezervātu radīšanu pat tādā gadījumā, ja virs zemes vai zem ūdens nav redzamu atlieku, lai saglabātu materiālas liecības, ko varētu pētīt nākamās paaudzes;

iii izvirzot obligātu prasību nejaušam arheoloģiskā mantojuma elementu atradējam ziņot kompetentām institūcijām, lai tās varētu veikt atklājuma ekspertīzi.

3. pants

Lai saglabātu arheoloģisko mantojumu un nodrošinātu arheoloģiskās izpētes zinātnisko kvalitāti, katra Dalībvalsts apņemas:

i. izsniegt atļaujas veikt izrakumus un citus arheoloģiskos darbus un kontrolēt tos tā, lai:

a aizkavētu jebkādos nelikumīgus izrakumus vai arheoloģiskā mantojuma elementu pārvietošanu;

b nodrošinātu arheoloģisko izrakumu un meklējumu veikšanu saskaņā ar zinātniskām metodēm un ar noteikumu:

- kur vien iespējams, lietojamas saudzējošas metodes;

- arheoloģiskā mantojuma elementi netiek atsegti vai atstāti neapklāti izrakumu laikā vai vēlāk, ja nav nodrošināta to pareiza saglabāšana, konservācija un izmantošana;

iii nodrošināt, lai izrakumus un citus potenciāli destruktīvus darbus veiktu tikai kvalificēti, īpaši pilnvaroti speciālisti;

iv gadījumā, kad to paredz attiecīgās valsts iekšējie likumi, prasīt, lai būtu attiecīgu institūciju atļaujas metālu detektoru vai jebkādu citu meklēšanas iekārtu vai metožu lietošanai arheoloģiskajos pētījumos.

4. pants

Katra Dalībvalsts apņemas īstenot pasākumus arheoloģiskā mantojuma fiziskai aizsardzībai, nodrošinot atbilstoši apstākļiem:

i iespēju vietējām sabiedriskām varas iestādēm iegūt savā īpašumā vai citādi pienācīgi aizsargāt teritorijas, kas domātas arheoloģisku rezervātu izveidošanai;

ii arheoloģiskā mantojuma konservāciju un uzturēšanu, veicot to uz vietas (*in situ*).

iii piemērotas uzglabāšanas vietas arheoloģiskajām atliekām, kas ir pārvietotas no savas sākotnējās atrašanās vietas.

Arheoloģiskā mantojuma saskaņota saglabāšana

5. pants

Katra Dalībvalsts apņemas:

i meklēt veidus, kā saskaņot un savienot arheoloģijas un teritorijas attīstības plānu prasības, nodrošinot, ka arheologi piedalās:

b plānošanā, kas vērsta uz līdzsvarotu stratēģiju nodrošināšanu arheoloģiskas nozīmes vietu aizsardzībā, konservācijā un to nozīmes apzināšanā;

c dažādās teritorijas attīstības plānu izstrādes stadijās.

iv nodrošināt arheologu un pilsētu un lauku plānotāju savstarpēju konsultēšanos, kas ļautu:

e modificēt teritorijas attīstības plānus, ja iespējama to nelabvēlīga ietekme uz arheoloģisko mantojumu;

f veltīt pietiekami daudz laika un resursu pienācīgai zinātniskai izrakumu vietu un atradumu izpētei un darba rezultātu publikācijai.

vii nodrošināt, lai pētījumi par iedarbību uz vidi un to rezultātā pieņemtie lēmumi pilnībā ņemtu vērā arheoloģiskos objektus un to novietojumu;

viii nodrošināt, lai arheoloģisko atradumu vietu atvēršana publiskai apskatei, sevišķi jebkādi celtniecības pasākumi, kas nepieciešami, lai uzņemtu lielu apmeklētāju skaitu, nekaitētu šādu vietu un to apkārtnes arheoloģiskajam un zinātniskajam raksturam.

Arheoloģisko pētījumu un konservācijas finansēšana

6. pants

Katra Dalībvalsts apņemas:

i organizēt sabiedrisku finansiālu atbalstu arheoloģiskiem pētījumiem no valsts, reģionālajām un vietējām varas struktūrām saskaņā ar to attiecīgo kompetenci;

ii palielināt materiālos resursus arheoloģijas saglabāšanas darbiem:

c veicot piemērotus pasākumus, nodrošināt, lai, izstrādājot lielus sabiedriskus vai privātus teritorijas attīstības plānus, jebkuru ar tiem saistītu arheoloģisku darbu izmaksas tiktu veiktas attiecīgi no šī sabiedriskā vai privātā sektora līdzekļiem;

d veicot šos darbus, nodrošināt līdzekļus arī arheoloģiskās izpētes priekšdarbiem, zinātniskam pārskatam, kā arī pilnīgai publikācijai,

kurā uzskaitīti atradumi, tādā pašā veidā, kā veicot pētījumus par šo darbu ietekmi uz vidi un reģionālo plānošanu.

Zinātniskās informācijas izstrādāšana un izplatīšana

7. pants

Lai veicinātu arheoloģisko atklājumu izpēti un izplatītu zināšanas par tiem, katra Dalībvalsts apņemas:

i rajonos, kas atrodas tās jurisdikcijā, sastādīt vai pārstrādāt atbilstoši pastāvošajām prasībām zemes gabalu plānus, atradumu sarakstus, arheoloģisko objektu kartes;

ii veikt visus praktiskos pasākumus, lai pēc arheoloģiskās izpētes veikšanas publicētu zinātnisku kopsavilkumu, kam vēlāk sekotu plaša specializēta zinātniska publikācija.

8. pants

Katra Dalībvalsts apņemas:

i veicināt vietēju un starptautisku arheoloģiskā mantojuma elementu apmaiņu profesionāliem zinātniskiem mērķiem, veicot attiecīgus pasākumus, lai nodrošinātu, ka šāda cirkulācija nekādā veidā nemazinās šo elementu kultūras un zinātnisko vērtību;

ii veicināt informācijas apkopošanu par notiekošajiem arheoloģiskajiem pētījumiem un izrakumiem un atbalstīt starptautisku izpētes programmu organizēšanu.

Sabiedrības izpratnes veicināšana

9. pants

Katra Dalībvalsts apņemas:

i veikt izglītojošu pasākumus, kas radītu un attīstītu sabiedrības izpratni par arheoloģiskā mantojuma vērtību, kas ļautu izprast tā pagātņi un apstākļus, kas to apdraud;

ii veicināt publikas piekļūšanu tās arheoloģiskā mantojuma svarīgākajiem elementiem, sevišķi nozīmīgajām vietām, un veicināt publikai piemērotu arheoloģisko objektu izlases eksponēšanu.

Arheoloģiskā mantojuma elementu nelikumīgas cirkulācijas novēršana

10. pants

Katra Dalībvalsts apņemas:

i nodrošināt, ka attiecīgās sabiedriskās varas iestādes un zinātniskās iestādes saņemtu informāciju par jebkādiem konstatētiem nelikumīgiem arheoloģiskajiem izrakumiem;

ii informēt kompetentas šīs Konvencijas Dalībvalstu varas iestādes par jebkuru piedāvātu senlietu, kas varētu būt iegūta neatļautos izrakumos, citos nekontrolētos darbos vai nelikumīgā ceļā no oficiāli atļautiem izrakumiem un sniegt jebkuru sīkāku informāciju šai sakarā;

iii veikt tādus pasākumus, kas nodrošinātu, ka muzeji un tiem līdzīgas institūcijas, kuru eksponātu ieguvī kontrolē valsts, neiegādājas arheoloģiskā mantojuma elementus par kuriem var rasties aizdomas, ka tie ir iegūti neatļautos izrakumos, citos nekontrolētos darbos vai nelikumīgā ceļā no oficiāli atļautiem izrakumiem;

iv attiecībā uz muzejiem un tiem līdzīgām institūcijām, kas atrodas Dalībvalsts teritorijā, taču to eksponātu ieguvī nekontrolē valsts:

e iepazīstināt to darbiniekus ar šīs (pārstrādātās) Konvencijas tekstu;

f pielikt visus pūliņus, lai minētie muzeji un institūcijas ievērotu augstākminētā 3. punkta principus;

vii veikt izglītojošus, informatīvus, drošības un sadarbības pasākumus, lai, cik vien iespējams, ierobežotu to arheoloģiskā mantojuma elementu kustību, kas iegūti neatļautos izrakumos, citos nekontrolētos darbos vai nelikumīgā ceļā no oficiāli atļautiem izrakumiem.

11. pants

Nekas šajā (pārstrādātajā) Konvencijā neietekmēs jau pastāvošos vai nākamajos divpusējos un daudzpusējos līgumus starp Dalībvalstīm attiecībā uz arheoloģiskā mantojuma elementu nelikumīgu cirkulāciju vai to atdošanu likumīgajam īpašniekam.

Savstarpējs tehniskais un zinātniskais atbalsts

12. pants

Dalībvalstis apņemas:

i sniegt savstarpēju tehnisku un zinātnisku palīdzību, apkopojot pieredzi attiecībā uz arheoloģisko mantojumu un organizējot ekspertu apmaiņu;

ii ar attiecīgu nacionālo likumdošanu vai starptautiskiem līgumiem veicināt apmaiņu ar arheoloģiskā mantojuma saglabāšanas speciālistiem, to skaitā tiem, kas atbildīgi par tālāko apmācību.

(Pārstrādātās) Konvencijas īstenošanas kontrole

13. pants

Ekspertu komiteja, kuru šīs (pārstrādātās) Konvencijas mērķiem izveidojusi Eiropas Padomes Ministru komiteja, atbilstoši Eiropas Padomes Statūtu 17. pantam sekos šīs (pārstrādātās) Konvencijas īstenošanai un proti:

i periodiski ziņos Eiropas Padomes Ministru komitejai par situāciju arheoloģiskā mantojuma saglabāšanā šīs (pārstrādātās) Konvencijas Dalībvalstīs un par šīs (pārstrādātās) Konvencijas principu realizēšanu;

ii ieteiks Eiropas Padomes Ministru komitejai pasākumus, kā īstenot šīs (pārstrādātās) Konvencijas nosacījumus, kas paredz daudzpusēju darbību, šīs (pārstrādātās) Konvencijas pārstrādāšanu vai papildināšanu un sabiedrības informēšanu par šīs (pārstrādātās) Konvencijas mērķiem;

iii sniegs rekomendācijas Eiropas Padomes Ministru komitejai par to valstu, kas nav Eiropas Padomes Dalībvalstis, uzaicināšanu pievienoties šai (pārstrādātajai) Konvencijai.

Noslēguma panti

14. pants

1 Šī (pārstrādātā) Konvencija tiks nodota parakstīšanai Eiropas Padomes Dalībvalstīm un citām Eiropas Kultūras konvencijas dalībvalstīm.

Tā ir jāratificē, jāpieņem vai jāatzīst. Ratifikācijas, pieņemšanas vai atzīšanas dokumenti glabājami pie Eiropas Padomes Ģenerālsekretāra.

2 Neviena Londonā, 1969. gada 9. maijā parakstītās Konvencijas arheoloģiskā mantojuma aizsardzībai Dalībvalsts nevar nodot glabāšanā šīs (pārstrādātās) Konvencijas ratifikācijas, pieņemšanas vai atzīšanas dokumentu, ja tā nav denonsējusi augstākminēto konvenciju vai to nedenonsē, iesniedzot dokumentu;

3 Šī (pārstrādātā) Konvencija stāsies spēkā sešus mēnešus pēc datuma, kad četras valstis, to skaitā vismaz trīs Eiropas Padomes Dalībvalstis, piekritīs pakļauties šīs Konvencijas saistībām, saskaņā ar iepriekšējo punktu nosacījumiem;

4 Gadījumā, ja divu iepriekšējo pantu dēļ atteikšanās no 1969. gada 6. maija Konvencijas nenotiktu vienlaicīgi ar šīs (pārstrādātās) Konvencijas stāšanos spēkā, Līgumslēdzēja valsts, iesniedzot ratifikācijas, pieņemšanas vai atzīšanas dokumentu, var paziņot, ka turpinās ievērot 1969. gada 6. maija Konvenciju, līdz stāsies spēkā šī (pārstrādātā) Konvencija;

5 Attiecībā uz katru Valsti, kas parakstījusi (pārstrādāto) Konvenciju un piekrīt tai pakļauties, šī (pārstrādātā) Konvencija stāsies spēkā sešus mēnešus pēc datuma, kad iesniegts ratifikācijas, pieņemšanas vai atzīšanas dokuments.

15. pants

1 Pēc šīs (pārstrādātās) Konvencijas stāšanās spēkā, Eiropas Padomes Ministru komiteja var uzaicināt jebkuru Valsti, kas nav Eiropas Padomes un Eiropas Ekonomiskās Kopienas Dalībvalsts, pievienoties šai (pārstrādātajai) Konvencijai, atsaucoties uz lēmumu, ko pieņēmis vairākums atbilstoši Eiropas Padomes Statūtu 20. d pantam, un uz atklātu balsojumu, kurā piedalījušies visi to (pārstrādātai) Konvencijai Pievienojušos valstu pārstāvji, kas piedalās Komitejā.

2 Attiecībā uz katru pievienojošos Valsti vai Valsti, kura gatavojas pievienoties Eiropas Ekonomiskajai Kopienai, šī (pārstrādātā) Konvencija stājas spēkā sešus mēnešus pēc datuma, kad pievienošanās dokuments ir nodots glabāšanā Eiropas Padomes Ģenerālsekretāram.

16. pants

1 Jebkura Valsts parakstīšanas laikā vai nododot glabāšanā ratifikācijas, pieņemšanas vai atzīšanas dokumentu, var norādīt teritoriju vai teritorijas, uz kurām šī (pārstrādātā) Konvencija attieksies.

2 Jebkura Valsts vēlāk, iesniedzot Eiropas Padomes Ģenerālsekretāram deklarāciju, var paplašināt šīs (pārstrādātās) Konvencijas darbību uz jebkuru citu teritoriju, kas noteikta deklarācijā. Attiecībā uz šo teritoriju šī (pārstrādātā) Konvencija stājas spēkā sešus mēnešus pēc datuma, kad šo deklarāciju būs saņēmis Eiropas Padomes Ģenerālsekretārs.

3 Jebkura deklarācija, kas izstrādāta, pamatojoties uz diviem iepriekšējiem punktiem, attiecībā uz jebkuru teritoriju, kas noteikta šādā deklarācijā, var tikt atsaukta, nosūtot notu, kas adresēta Ģenerālsekretāram. Atsaukums stāsies spēkā sešus mēnešus pēc datuma, kad šo notu būs saņēmis Ģenerālsekretārs.

17. pants

1 Katra Valsts var jebkurā laikā denonsēt šo (pārstrādāto) Konvenciju, nosūtot notu, kas adresēta Eiropas Padomes Ģenerālsekretāram.

2 Šāda denonsācija stāsies spēkā sešus mēnešus pēc datuma, kad šo notu būs saņēmis Ģenerālsekretārs.

18. pants

Eiropas Padomes Ģenerālsekretāram ir jāpaziņo Eiropas Padomes Dalībvalstīm, jebkurai Valstij, kas ir pievienojusies Eiropas Kultūras konvencijai un Eiropas Ekonomiskajai Kopienai, ja tā ir pievienojusies vai ir uzaicināta pievienoties šai (pārstrādātajai) Konvencijai, par:

a jebkuru jaunu Dalībvalsti;

b jebkura ratifikācijas, pieņemšanas, atzīšanas vai pievienošanās dokumenta nodošanu glabāšanā;

c jebkuru datumu, kad šī (pārstrādātā) Konvencija stājas spēkā saskaņā ar 14., 15. un 16. pantu;

d jebkuru citu aktu, notu vai paziņojumu, kas attiecas uz šo (pārstrādāto) Konvenciju.

To apliecinot, apakšā parakstījušies, attiecīgi pilnvaroti, parakstīja šo (pārstrādāto) Konvenciju.

Sastādīts Valetā, 1992. gada 16. janvārī angļu un franču valodā, abi teksti ir vienlīdz autentiski, vienā eksemplārā, kas tiek nodots glabāšanā Eiropas Padomes arhīvos. Eiropas Padomes Ģenerālsekretārs nosūta apstiprinātas kopijas visām Eiropas Padomes Dalībvalstīm, visām tām Valstīm, kas parakstījušas Eiropas Kultūras konvenciju un visām Valstīm, kas nav Dalībvalstis vai Eiropas Ekonomiskajai Kopienai, kas uzaicinātas pievienoties šai (pārstrādātajai) Konvencijai.